

СУЗАНА СПАСИЋ

ОЉИНА ДУХОВНА ГРАЂЕВИНА СИНТЕЗЕ

*Поводом изложбе Заоставитина Оље Ивањицки у
Историјском музеју Србије, март-октобар 2017.*

Оља Ивањицки је говорила да зрно има највећу моћ, јер оно гаји у себи, у том минијатурном саставу, огромну жељу и потребу да израсте, да се оствари и да у пуном сјају покаже своју лепоту и снагу. Свој аутентични пут.

Посејала је Оља Ивањицки много зрна и зрнаца кроз своје стваралаштво, која су расла, пробијала се кроз тврду и понекад неплодну подлогу, стремила небу и звездама и на крају нам сијала у пуној лепоти. Непрегледан је број уметничких дела које је Оља Ивањицки остварила и оставила свету. Веровала је у множину света, у космос који има исту мисао као она, у Бога који нам је дао вољу, мисао и стваралаштво. Веровала је Оља Ивањицки у Трајање као категорију коју је прихватила као свој филозофски правац. Трајати а не јурити за успехом. Трајати и када дођу времена да се физички више не буде ту. Трајати и остати.

Десет година је прошло како је Оља Ивањицки покушала да трајно реши питање онога што ће после ње остати српском народу и Београду као граду у коме је читавог живота стварала. Због тадашње ситуације са легатима, није желела да тек тако завешта легат. Смислила је, у сарадњи са Министарством културе, да је

једини исправан начин оснивање музеја. Година је 2007. и приватни музеји као пракса у Србији још нису добили законску норму, дакле, физичко лице није могло тек тако да оснује музеј.

Једина тадашња законска опција, која би по Закону о култури имала тежину тестаменталне воље, било је оснивање Фонда. Фонд Олге Оље Ивањицки који је Оља као једини оснивач основала 2007. године као крајњи циљ имао је стварање музеја Оље Ивањицки. Убрзо је добијен један простор напуштене бараке у центру града, који је требало да послужи да се на том месту, у оквиру амбијенталне целине Косанчићев венац на коме је Оља провела скоро читав живот, оствари будућа „Грађевина синтезе“ – Музеј Оље Ивањицки. Направљен је и пројекат, урадио га је ЦИП, донаторски за Фонд. Онда се испоставило да нису најбоље решена сва питања око тог простора и да се Република и Град Београд суде око тог „плаца“. На крају је, касније, Град добио то место на своју управу.

У међувремену, поред свих напора око решавања питања Музеја, Оља је морала да реши још једно, значајније и опасније питање, а то је питање операције на срцу. Десило се изненада, а када је кренуло, брзо је довело до таквог стања да је операција била неизбежна. И на крају, поред свих напора лекара, неколико дана после операције, Оља Ивањицки је уснула и кренула на „сеобу душе“, како би сама рекла.

Остало је дошло како је морало. Фонд Олге Оље Ивањицки је покренуо оставинску расправу, једну судску причу која је могла да буде решена релативно лако да је правосуђе имало више слуха за уметничке тежње, да се више потрудило да разуме природу уметника који можда нису увек спремни да на правнички и судски начин дефинишу своје жеље. Одужило се и чак и данас траје.

За све то време, појављују се измишљени или можда чак и стварни рођаци из далеког света које неко одавде покушава да доведе и упозна их са постојањем Оље Ивањицки која им је можда рођака и коју можда могу и да наследе. Са друге стране, Република Србија и даље оспорава право Фонда да наследи Ољину имовину, иако је Фонд (законски сада је то Фондација) више пута и јавно понудио решење које свакако држави иде на корист, а то је решење којим би се Фонд и држава заједнички потрудили да се у суду ствар приведе крају, а да имовина пређе у трајно власништво музеја који свих ових година, као привремени старатељ ког је одредио суд, и као државна институција, брине и то добро брине о заоставштини Оље Ивањицки, једне од личности које су обележиле домаћу уметничку сцену у другој половини 20. века.

И док правне и судске заврзламе траже и своје време, а већ је скоро девет година потрошено у том послу, Фонд Олге Оље Ивањицки је промовисао свих тих година дело Оље Ивањицки представљајући га домаћој и иностраној публици, кроз 35 изложби, објављивање књига, прављење посебних вечери посвећених Ољи и у сарадњи са многим љубитељима дела ове уметнице и пријатељима који су такође желели да помогну да се име и дело Оље Ивањицки не забораве. Јер заборав је велики непријатељ уметничких заоставштина.

И тако смо у 2017. годину ушли са иницијативом Историјског музеја Србије, привременог старатеља над Ољином заоставштином, да се направи једна права музејска и велика изложба којом би се јавности скренула пажња на заиста огромну заоставштину која је баштина и национално благо, која припада српском народу који је за Ољу, Рускињу рођењем али Српкињу убеђењем био једини народ ком је волела и желела да припада и коме

је наменила у својим филозофским промишљањима чак и „пето духовно царство“, ослањајући се на Хегела и његову поделу света.

Изложба „Заоставштина Оље Ивањицки“ отворена је 26. марта 2017. године пред око 1000 посетилаца који су дошли по једном недељном кишном дану да се поново сусретну са Ољом и њеним стваралаштвом. До 1. новембра 2017. године, до када је изложба трајала, у Историјски музеј Србије, на сусрет са Ољом и неко ново читање њене уметности али и живота, дошло је преко 32000 посетилаца. Велики успех за једну изложбу.

А и изложба није била као друге. Ауторке Тијана Јовановић Чешка, музејски саветник и Изабела Мартинов Томовић, дизајнер изложбе, потрудиле су се не само да прочитају дело Оље Ивањицки и представе га преко више од 220 уметничких дела, слика, цртежа, необичних портрета и великих, како би Оља сама рекла, „програмских“ слика, већ и преко колекције предмета који су били део Ољиног живота. На изложби је приказана и Ољина јединствена колекција антиквитета, намештаја, предмета које је волела да сакупља, али и гардербе, необичних одевних комбинација по којима је била препознатљива, па све до бижутерије и сликарског прибора. Преко свих тих предмета, преко мисли из Ољиних песама и текстова, преко архитектуре, цртежа, модног дизајна, а наравно и преко ликовног дела које је као неки лавиринт ликова, политичких игара света, Истока, Запада, космоса и космонаута, ванземаљаца и неодољивих анђела, лепих ренесансних госпођа и још занимљивијих дама из виртуелног света, кроз озбиљна питања која су постављана на свим странама света, али и кроз уметнике који су обележили векове постојања наше цивилизације, Оља је поставила ново питање свима нама. То није питање њеног трајања, за то се сама

изборила за живота, већ је то питање – њеног трајања међу Србима. Да ли је Оља потребна Србима и да ли је они уопште желе. Посета на изложби можда је дала одговор да је Оља и даље омиљена сликарка међу нама. Да ли је то довољно да држава, наша једина коју имамо и једина коју је и Оља Ивањицки имала, покрене свој механизам и коначно о некој ствари размисли на време, и на време донесе решење које ће бити на корист свима. Да ли је потребно да прво све заборавимо, да то пропадне па да се сетимо да имамо и уметнике и научнике и разне друге јединствене људе које расипамо по заборау и немару, уместо да се њима поносимо и њима представљамо пред светом. Оља Ивањицки је српска сликарка, једна од оних који су све завештали народу. Једна духовна задужбина нама остављена у аманет. А ми тако... Споро, као и увек, пребацујући лопту у друга дворишта, и чекајући да се ствари помало и забораве. Јер ко не ради тај и не греша.

За сваку похвалу је управо због свега тога идеја Историјског музеја Србије да направи ову највећу икада Ољину изложбу и прикаже и народу и онима који о свима нама одлучују, шта је у ствари оно што нам је свима Оља оставила. Ко је видео ову изложбу, тешко ће је заборавити. Ко није, ко зна колико ће чекати да Оља Ивањицки постане једна стална музејска поставка, једна наша уметничка прича којом можемо да станемо на црту било коме у свету. Ако икада постане и ако Оља остане наша.